

СЕКЦІЯ 9. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Боднар О.А. к.е.н., асистент

*Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Цілісна основа соціального розвитку передбачає перехід до інноваційних моделей розвитку як однієї з найбільш фундаментальних цілей процесу модернізації. Однак досягнення цього можливе в умовах ефективного державного управління та спрямоване на досягнення сталого розвитку держави, що відображено в Цілях сталого розвитку - 2030 р. [1]. Досягнення сталого розвитку визначається складними цілями: подолання бідності, підвищення ефективності виробництва, забезпечення гендерної рівності, подолання негативних екологічних явищ на планеті та сприяння транскордонному співробітництву [1]. Все це спрямоване на задоволення потреб суспільства без шкоди для майбутніх поколінь [2].

Тенденції активного переходу світової спільноти до інноваційних шляхів економічного розвитку, що передбачає основну частку ВВП за рахунок виробництва високотехнологічної продукції, можуть значно підвищити досягнення цілей сталого розвитку країн, їх окремих територій через впровадження інноваційних технологій. Зокрема, технологічні інновації у галузі енергозбереження, екологічного виробництва, економії ресурсів планети можуть створити синергетичний ефект для досягнення цілей сталого розвитку. Саме тому проблема запровадження інноваційних технологій та їх вплив на сталий розвиток країни є актуальною.

Метою дослідження є визначити вплив інновацій на сталий розвиток країни на прикладі країн з високим рівнем доходу, виокремити основні фактори їх вплив, навести деякі пропозиції для управління інноваціями та досягнення цілей сталого розвитку. Для цього були відібрані країни Європи (7 країн): Франція, Німеччина, Естонія, Польща, Іспанія, Україна, Великобританія.

В даний час ЄС демонструє найкращі результати в реалізації концепції сталого розвитку, незважаючи на те, що проблеми, пов'язані зі сталим розвитком, стали вторинними для більшості країн після 2008 року, внаслідок наступу світової фінансово-економічної кризи, погіршивши економічну ситуацію ефективність та збільшення фінансової нестабільності ринків.

Десять кращих країн з високим рівнем доходу, які забезпечують найнижчий відсоток ОПР у відсотках до валового національного доходу, складаються здебільшого з країн-членів ЄС (Кіпр, Латвія, Словаччина, Польща, Греція, Іспанія, Чехія та Угорщина). Країни ЄС також отримують високу оцінку, коли мова йде про підвищення податків (провідні позиції у Великобританії, Кіпрі та Ірландії), фінансову таємницю та експорт зброї. Зважаючи на вищевикладене, у звіті ЄС про цільові цілі за 2017 рік [3] робиться висновок, що країни з високим рівнем доходу (включаючи декілька країн ЄС) є джерелом значних екологічних, економічних та безпечних наслідків, тоді як інші країни сильно відстають у досягненні цілей ЦСР.

Так, протягом 2015-2017 рр. зростання світового індексу конкурентоспроможності та індексу стійкого розвитку спостерігається у всіх західноєвропейських країнах, однак країни Центральної та Східної Європи значно відстають від цих показників щодо західноєвропейських країн. З 2011 року середнє значення інноваційного параметра ЄС зросло на 8,8 процентних пункту.

Слід також зазначити, що країни з високим економічним розвитком більше ризикують втратою біорізноманіття, високими викидами в атмосферу та воду. І лише впровадження інновацій може підтримати економічне зростання та досягнення ЦСР-2030.

З 2011 року для Європейського Союзу характерно те, що інновації в його 25 державах-членах зросли. Швеція займає лідируючу позицію у відповідному напрямку на 2019 рік [7]. Глобальний індекс інновацій за цей період збільшився у більшості країн Західної та Центральної Європи, включаючи Німеччину - на 1,34, у Франції - на 0,59, у Болгарії - на 0,68, у Польщі - на 1,83, та в Україні - на 1,17.

Щодо підіндексу впровадження інновацій, цей показник збільшився у всіх вищевказаних європейських країнах, окрім Франції, де він зменшився на 1,26. Натомість субіндекс

інноваційного виробництва зменшується у всіх європейських країнах.

Дослідивши питому вагу бюджетних витрат на інновації, з'ясовано, що цей показник не високий у країнах ЦСЄ (Польща - 0,88; Україна - 0,37). У період 2015-2017 рр. частка бюджетних асигнувань у ЄС зросла на 0,1%, зокрема у Німеччині - на 0,1%, та у Великобританії - на 0,04%. У свою чергу, цей показник зменшився в Іспанії - на 0,03%, в Естонії - на 0,18%, а в Польщі - на 0,1%. Варто зазначити, що вартість НДДКР за галузями ВВП зменшилась у більшості країн. Так, у Франції цей показник зменшився на 0,08%, у Великобританії - на 0,01%, в Іспанії - на 0,02%, в Естонії - на 0,18%, та в Україні - на 0,1%.

У більшості країн у 2015-2017 роках спостерігається збільшення частки науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у експортній діяльності. Так, цей показник збільшився в ЄС на 0,06%, зокрема у Німеччині - на 0,06%, у Франції - на 0,02%, в Естонії та Україні - на 0,1%, а також у Польщі - на 0,2%. Проте, спостерігається зменшення частки високотехнологічного експорту в загальному експорті країн. Так, цей показник зменшився в Німеччині на 0,1%, у Великобританії - на 1,7%, в Іспанії - на 0,3%, в Естонії - на 4,1%, у Польщі - на 0,1%, а також в Україні - на 2,2%. Те саме стосується заявок на патент до Європейського патентного відомства на пріоритетний рік.

Однак загальна інноваційна спроможність усіх країн Центральної та Східної Європи нижча за інноваційну здатність, оскільки індекс включає також якість науково-дослідної роботи, співпрацю освітніх установ та підприємств, витрати на інновації та впровадження виробничих інновацій [4-6.]

Найбільш проблемні питання - це впровадження інновацій у реальну економіку, використання наукових розробок у виробництві та відсоток інвестицій у інновації підприємств [9]. Все це знижує загальний індекс інновацій. Очевидно, що низький інноваційний потенціал не покращить імідж країни.

Для дослідження було відібрано сім країн, серед яких Німеччина, Франція, Великобританія, Іспанія, Естонія, Польща та Україна. Це дослідження базується на показниках 2017 року. В результаті проведеної кореляції за 12 показниками [9] було з'ясовано, що існує дуже сильна кореляція між глобальним індексом інновацій та індексом інноваційного введення ($r = 0,97$), а

також індексом економічної конкурентоспроможності ($r = 0,96$). Сильна кореляція глобального індексу інновацій простежується з такими факторами, як Індекс сталого розвитку ($r = 0,86$), витрати на НДДКР за галузями ($r = 0,80$), персонал на НДДКР ($r = 0,89$) та Сталий Індекс розвитку ($r = 0,86$) [9].

Аналізуючи вплив інновацій на сталий розвиток, ми бачимо, що більша частина інноваційної діяльності має значний вплив на сталий розвиток. Найбільш вагомим є зростання кількості дослідників та новаторів; загальні витрати (фінансові інвестиції) на інновації. Існує позитивна кореляція між глобальною конкурентоспроможністю та сталим розвитком.

Основними факторами впливу інновацій на сталий розвиток держав є наступні:

- сприяння впровадженню правила пропорційного розвитку, що передбачає структуру відтворення, що відповідає потребам суспільства;
- надання можливостей для розширення процесу виробництва товарів і послуг, необхідних для задоволення існуючих потреб суспільства;
- скорочення часу та матеріальних ресурсів на розробку та виробництво нової продукції за рахунок впровадження інноваційних технологій;
- здійснення інтелектуалізації трудового процесу, підвищення рівня інтелекту людини, підвищення складності трудової діяльності з метою реалізації набору законів щодо підвищення продуктивності праці та ефективної підтримки виробничого процесу.

Для управління інноваціями та досягнення цілей сталого розвитку необхідно:

1. Прийняття інноваційної стратегії на державному рівні для досягнення сталого розвитку.
2. Сприяння розвитку технологій, які зменшують негативний вплив на навколишнє середовище, включаючи малоресурсні технології.
3. Спрощення процедур патентування та ліцензування винаходів та їх впровадження у виробництво.
4. Сприяння розвитку довічних досліджень та освіти.
5. Підвищення загального рівня інноваційного потенціалу та використання менш ризикованих технологій.

6. Сприяння трансферу та експорту технологій.

7. Максимальне залучення членів суспільства до розробки, впровадження та використання інноваційних технологій.

8. Стимулювання збільшення кількості науковців та фінансування інновацій на національному рівні.

Отже, дослідженням встановлено, що без впровадження інновацій у процеси державотворення та без звернення уваги на розробку стратегії інноваційного розвитку держави, враховуючи її геополітичні та національні особливості, неможливо досягти задовільного рівня сталого розвитку країни. Особливо гострою є проблема розробки стратегій збалансованого розвитку держави шляхом інноваційного зростання, стабілізації геополітики та економіки знань. У той же час, учасники інноваційного процесу повинні включати окремі взаємопов'язані, самоорганізовані, самоврядні підрозділи або мережу самоорганізованих, самоврядних соціально-економічних структур, тобто соціально-економічні утворення, які мають інтерес до розвитку та впровадження сучасних інновацій, а також посилення державних інновацій.

Література:

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations, 2015. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

2. Address by Dr Gro Harlem Brundtland, Director-General to the fifty-fourth World Health Assembly, Geneva, Monday, 14 May 2001. World Health Organization, 2001. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/78710>.

3. SPG Index and Dashboards Report, 2017. URL: <https://www.sdgindex.org/assets/files/2017/2017-SDG-Index-and-Dashboards-Report--full.pdf>.

4. The Global Innovation Index 2015. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_gii_2015.pdf

5. The Global Innovation Index 2016. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2016.pdf.

6. The Global Innovation Index 2017. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2017.pdf.

7. These are the 20 most innovative countries in Europe. Business Insider. URL: www.businessinsider.com/2018-07/here-are-the-20-most-innovative-countries-in-europe-2018-7?anno=2&sandbox=1.

8. Sirenko N., Baryshevskaya I., Poltorak A., Shyshpanova N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. Vol. 2. no. 25 (2018). pp.157-164. (0,59 друк. арк.). DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>

9. Herasymiuk K. Bashtannyk V. Ragimov F. Bodnar O. Liakh Yu. Determinants of the influence of innovation on sustainable state development: aspects of public administration / *International Journal of Management (IJM)*. Volume 11, Issue 3, March 2020, pp.642–656.

Краєвська Г.О., к.е.н.

*Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М.В. Птухи НАН України,
м. Київ, Україна*

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Розвиток сільських територіальних громад в Україні відбувається в умовах адміністративно-територіальної реформи. Способи та особливості реформування адміністративно-територіального устрою в країнах залежать від їх розміру, історії та традицій, а також набутого досвіду у процесі демократичного розвитку. Уніфікованих патернів за цих обставин не існує, що свідчить про необхідність виваженого підходу до здійснення реформування, умов його реалізації, врахування помилок, які зроблено в процесі адміністративних перетворень в інших країнах та особливостей їх функціонально-компонентної реалізації. В зв'язку з цим актуалізується необхідність дослідження закордонного досвіду розвитку сільських територіальних громад в умова децентралізації, який би був корисним для України.

Аналіз практик об'єднання територіальних громад в європейських країнах свідчить, що воно відбувалося на основі добровільності із законодавчо визначеними термінами та критеріями. Разом з тим існують суттєві міжкраїнові відмінності. Зокрема Франція не укрупнює, а стимулює утворення муніципальних асоціацій. В Латвії об'єднання супроводжувалося